

SOCIAAL-CULTUREEL WERKER

COLOFON

Uitgeverij: Edu'Actief b.v.

0522-235235

info@edu-actief.nl

www.edu-actief.nl

Auteur(s): J. Bolt, H. Brevelt, T.Cremers, A. Delnooz, L. Elings, T. Hillhorst, A. de Jong, K. Koomen, W. Kooremans, V. Landsmeer-Dalm, D. v. Loon, A. Martin, N. Montulet, L. Sterrenburg, A. Visser

Inhoudelijke redactie: D. v. Loon, W. Nijhof, V. Slegers

Titel: Angerenstein Welzijn, Sociaal-cultureel werker

ISBN: 978 90 3725 410 5

© Edu'Actief b.v. 2019

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in compilatiewerken op grond van artikel 16 Auteurswet kan men zich wenden tot de Stichting PRO (www.stichting-pro.nl). De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden. Door het gebruik van deze uitgave verklaart u kennis te hebben genomen van en akkoord te gaan met de specifieke productvoorwaarden en algemene voorwaarden van Edu'Actief, te vinden op www.edu-actief.nl.

INHOUD

	Inleiding	10
Thema 1	Sociaal-culturele vraagstukken in perspectief	13
	1.1 Geschiedenis van sociaal werk	14
	1.2 Rol sociaal-cultureel werker	20
	1.3 Methodieken Welzijn Nieuwe Stijl	22
	1.4 Kritische beroepssituatie	28
	1.5 Verdieping: Opbrengst kunst- en cultuuractiviteiten	29
Thema 2	Ontwikkelingen in het werkveld	33
	2.1 Van overheid naar gemeente	34
	2.2 Welzijn Nieuwe Stijl	38
	2.3 Wijkgericht werken	41
	2.4 Veranderende rol van de sociaal-cultureel werker	44
	2.5 Kritische beroepssituatie	45
	2.6 Verdieping: Het informele netwerk	46
Thema 3	Burgerschap en participatie	51
	3.1 Burgerschap en participatie	52
	3.2 Actief burgerschap stimuleren	54
	3.3 Grenzen aan goed burgerschap	57
	3.4 De sociale kaart	59
	3.5 Kritische beroepssituatie	62
	3.6 Verdieping: Burgerschapsvorming en educatie	63
Thema 4	Wetgeving in de beroepspraktijk	69
	4.1 Het Nederlands recht	70
	4.2 Wetgeving op het werk	72
	4.3 Sociale zekerheid	74
	4.4 De cao	82
	4.5 Kritische beroepssituatie	83
	4.6 Verdieping: Vreemdelingenrecht en gezinshereniging	84

Thema 5	Sociaal ondernemen	89
5.1	Bekend worden met sociaal ondernemen	90
5.2	De kenmerken van een sociale onderneming	92
5.3	Het starten van een sociale onderneming	96
5.4	Businessmodellen en financieringsmogelijkheden	99
5.5	Aanbestedingen en prestatieafspraken	105
5.6	Kritische beroepssituatie	107
5.7	Verdieping: Changemakers	108
Thema 6	Ondersteunen bij verandering	111
6.1	Agogie en verandering	112
6.2	Ondersteunen bij veranderingsprocessen	120
6.3	Outreachend werken	124
6.4	Kritische beroepssituatie	126
6.5	Verdieping: Kracht van het onbewuste	127
Thema 7	Netwerkgericht cultureel werk	131
7.1	Sociale netwerken versterken	132
7.2	Sociale netwerken activeren	137
7.3	Samenbrengen van netwerken	141
7.4	Aandachtspunten bij netwerkontwikkeling	143
7.5	Kritische beroepssituatie	144
7.6	Verdieping: Vrienden leren maken	145
Thema 8	Integrale wijkontwikkeling	149
8.1	Integrale wijkontwikkeling	150
8.2	Sociale vraagstukken	151
8.3	Omgaan met sociale spanningen	154
8.4	Methoden voor integrale wijkontwikkeling	159
8.5	Kritische beroepssituatie	163
8.6	Verdieping: De ABCD-methode	164

Thema 9	Versterken van groepsprocessen	169
9.1	Inleiding op het groepswerk	170
9.2	Groepsprocessen	171
9.3	Werken met groepen	177
9.4	Wijkgerichte begeleidingsmethoden	179
9.5	Kritische beroepssituatie	181
9.6	Verdieping: Conflicten hanteren in groepen	182
Thema 10	Samen opgroeien	187
10.1	Sociale systemen	188
10.2	Het gezin	191
10.3	Gezinsproblemen	194
10.4	Hulp in het gezin	196
10.5	Preventieve maatregelen	200
10.6	Kritische beroepssituatie	202
10.7	Verdieping: Video-interactie	203
Thema 11	Interventies binnen het gezin	207
11.1	Gezinsinterventie	208
11.2	Intensieve Pedagogische Thuishulp	208
11.3	Wraparound Care	209
11.4	Wijkgerichte Intensieve Gezinsbegeleiding	210
11.5	Families First	211
11.6	ReSet	213
11.7	Home Start	214
11.8	Gezinscoaching	215
11.9	Veilig thuis	216
11.10	Kritische beroepssituatie	217
11.11	Verdieping: Gedwongen interventies	218

Thema 12	Projecten en activiteiten	223
12.1	Een activiteit of project	224
12.2	Wijkmanagement	226
12.3	Projecten of activiteiten organiseren	227
12.4	Aansturen en leidinggeven	231
12.5	Budgetteren	235
12.6	Kritische beroepssituatie	238
12.7	Verdieping: Doelen stellen	239
Thema 13	Educatie en burgerschapsvorming	243
13.1	Functies van educatieve activiteiten	244
13.2	Vormen van educatieve activiteiten	248
13.3	Onderwerpen voor educatieve activiteiten	252
13.4	Belangrijke vaardigheden en sleutelvragen	255
13.5	Kritische beroepssituatie	257
13.6	Verdieping: Psycho-educatie	259
Thema 14	ICT en sociale media	263
14.1	Online informatie	264
14.2	Databeveiliging en privacy	268
14.3	E-learning	271
14.4	Kritische beroepssituatie	274
14.5	Verdieping: Aandachtspunten e-learning	275
Thema 15	Culturele en maatschappelijke vorming	279
15.1	Buitenschools leren	280
15.2	Sport, spel en beweging	283
15.3	Tuin en natuur	286
15.4	Muziek en dans	289
15.5	Drama en beeldende expressie	290
15.6	Kritische beroepssituatie	293
15.7	Verdieping: Sportivators	294

Thema 16	Gezondheidseducatie en (bewegings)activiteiten	299
	16.1 Positieve gezondheid	300
	16.2 Actualiteiten in de zorg	307
	16.3 Gezondheid bevorderen bij cliënten	311
	16.4 Gezond en hygiënisch werken	312
	16.5 Kritische beroepssituatie	313
	16.6 Verdieping: Apps en gamificatie	314
Thema 17	Budgetbegeleiding en schuldhulpverlening	317
	17.1 Budgetadvies en budgetbegeleiding	318
	17.2 Schuldhulpverlening	319
	17.3 Schuldbemiddeling	323
	17.4 Schuldsanering	326
	17.5 Kritische beroepssituatie	329
	17.6 Verdieping: De effecten van armoede	330
Thema 18	Bemiddelen	335
	18.1 Wat is bemiddelen?	336
	18.2 Conflictbemiddeling	338
	18.3 Hoe verloopt bemiddeling	343
	18.4 Interculturele bemiddeling	345
	18.5 Buurtbemiddeling	347
	18.6 Kritische beroepssituatie	349
	18.7 Verdieping: Conflicttheorie	350
Thema 19	Belangenbehartiging	355
	19.1 Belangen behartigen	356
	19.2 Belangenbehartiging en sociaal werk	361
	19.3 Een pleidooi houden	366
	19.4 Kritische beroepssituatie	368
	19.5 Verdieping: Brede adviesraden	369

Thema 20 Diversiteit is overal	373
20.1 Verschillen tussen mensen	374
20.2 Doelgroepen benoemd	375
20.3 Culturen op een rij	381
20.4 Uitdagingen bij cultuurverschillen	384
20.5 Kritische beroepssituatie	386
20.6 Verdieping: Radicalisering herkennen	387
Thema 21 Interculturele interventies	391
21.1 Interculturele competenties	392
21.2 Themis	393
21.3 Leren Balanceren	397
21.4 Assertiviteit Allochtone Mannen	400
21.5 Man actief	402
21.6 Kritische beroepssituatie	405
21.7 Verdieping: Beschermjassen	406
Thema 22 Ouderen met een migratieachtergrond	409
22.1 Migrantenouderen	410
22.2 Leefsituatie	414
22.3 Culturele verschillen	418
22.4 Werken met migrantenouderen	421
22.5 Kritische beroepssituatie	425
22.6 Verdieping: Migrantenouderen en dementie	427
Thema 23 Omgaan met grensoverschrijdend gedrag	431
23.1 Grensoverschrijdend gedrag	432
23.2 Theorieën over crimineel gedrag	434
23.3 Grensoverschrijdend gedrag signaleren	437
23.4 Grensoverschrijdend gedrag aanpakken	440
23.5 Gedwongen kader	444
23.6 Kritische beroepssituatie	446
23.7 Verdieping: Voorlichting seksueel grensoverschrijdend gedrag	447

Thema 24	Cyberpesten en seksueel wangedrag	453
24.1	Cyberpesten	454
24.2	Pesten op gemeenschapsniveau	461
24.3	Seksueel grensoverschrijdend gedrag	463
24.4	Professionele houding en handelen	465
24.5	Interventies en methoden	468
24.6	Kritische beroepssituatie	474
24.7	Verdieping: Peer pressure	475
Thema 25	Loverboy- en lovergirlpraktijken	479
25.1	Loverboys	480
25.2	Lovergirls	487
25.3	Grooming	488
25.4	Hulpinstanties	490
25.5	Kritische beroepssituatie	492
25.6	Verdieping: Nazorg	493
Thema 26	Eergerelateerd geweld en mensenhandel	497
26.1	Eer- en eergerelateerd geweld	498
26.2	Signalen van geweld of dwang	502
26.3	Mensenhandel	505
26.4	Kritische beroepssituatie	509
26.5	Verdieping: Mensenrechten en kinderrechten	510
	Index	514

INLEIDING

Angerenstein Welzijn is een complete serie leermiddelen voor de kwalificatiedossiers van Welzijn en is geschikt voor de volgende kwalificatiedossiers:

- Maatschappelijke zorg
- Pedagogisch werk
- Sociaal werk.

Angerenstein Welzijn bestaat in de kern uit boeken met theorie. De boeken van Angerenstein Welzijn kennen de volgende opbouw:

Opbouw boeken Angerenstein Welzijn

Profielboeken	Profielboeken
Basisprofielboeken	Basisprofielboeken
Generieke boeken	Basisboeken

Dit boek is een van de profielboeken voor het dossier sociaal werk. De theorie bestaat uit drie onderdelen:

- 1 basistheorie
- 2 kritische beroepssituatie
- 3 verdiepingstheorie.

Basistheorie

De basistheorie bevat informatie die relevant is voor alle uitstromen van sociaal werk. De theorie wordt verlevendigd met voorbeelden uit het welzijnswerkveld. Belangrijke begrippen worden uitgelegd in de tekst en aangeduid met een paarse kleur.

Kritische beroepssituatie (KBS)

In de KBS word je geconfronteerd met een probleemstelling of dilemma waarbij je niet kunt terugvallen op routinematig handelen. Online vind je bij elke KBS aanvullende opdrachten.

Verdiepingstheorie

Elk thema heeft een verdiepende paragraaf waar het thema verder wordt uitgediept.

Daarnaast kent Angerenstein Welzijn enkele online-aanvullingen:

- verwerkingsopdrachten
- uitdagingen

Voordat je de digitale leeromgeving kunt gebruiken moet je je licentie activeren.

- Overleg met je docent welk type account je gebruikt.
- Ga naar www.edu-actief.nl/licentie
- Bekijk de instructiefilm of lees het stappenplan.
- Volg de stappen.

Daarna kun je aan de slag!

Verwerkingsopdrachten

Bij ieder thema horen enkele verwerkingsopdrachten. Deze opdrachten helpen je de informatie uit de theorie te verwerken.

Uitdagingen

Tijdens de uitdaging werk je met meerdere studenten aan een grote opdracht waarbij een beroep gedaan wordt op jouw samenwerkingsvaardigheden en jouw creativiteit. De uitdaging levert altijd een product op dat wordt beoordeeld.

Veel plezier en succes met het werken met Angerenstein Welzijn!

T H E M A

01

SOCIAAL-CULTURELE VRAAGSTUKKEN IN PERSPECTIEF

Inhoud thema

- 1.1 Geschiedenis van sociaal werk
- 1.2 Rol sociaal-cultureel werker
- 1.3 Methodieken Welzijn Nieuwe Stijl
- 1.4 Kritische beroepssituatie
- 1.5 Verdieping: Opbrengst kunst- en cultuuractiviteiten

De zorg voor hulpbehoevende burgers kent een lange geschiedenis, zo ook de werkwijze van sociaal-cultureel werkers. De geschiedenis laat zien dat er een fundament is dat alle sociaal-cultureel werkers met elkaar delen: de meeste dilemma's en problemen zijn niet nieuw. Op veel momenten in de geschiedenis zijn de ideeën van nu al ontstaan en uitgetoet. Kennis van deze geschiedenis versterkt het vak en jouw eigen beroepsidentiteit. Bovendien stelt het je in staat je handelingswijze van vandaag de dag te verklaren en te verantwoorden.

1.1 Geschiedenis van sociaal werk

Van oudsher is er in de samenleving aandacht voor de zorg aan mensen die arm, ziek of op een andere manier behoeftig of in nood zijn. Het huidige sociaal-culturele werk in Nederland is een voortzetting van de vroegere armenzorg en volksopvoeding.

1.1.1 Voor de 16e eeuw

Vanaf de 12e eeuw ontstaan de eerste **gasthuizen**, die opvang bieden aan vondelingen, weeskinderen, ouderen en lijdens aan de pest of pokken. Hier werd geen professionele zorg geboden; ziekte en kwetsbaarheid waren door God gegeven en gebed was het medicijn. Vanaf de 13e eeuw beginnen kerken met armentafels: achter in de kerk staan tafels met brood en kleding, gedoneerd door de rijken aan de armen. Er ontstaan ook opvangvoorzieningen voor daklozen en zwervers om de overlast te beperken. Psychiatrische patiënten worden vanaf de 15e eeuw opgevangen in zogenaamde dolhuysen. Al deze voorzieningen waren veelal het initiatief van kloosters of broederschappen, fondsen en verenigingen die geïnspireerd werden door christelijke waarden als naastenliefde en barmhartigheid. Lokale overheden handelden vooral vanuit de handhaving van de openbare orde en de voorkoming van opstand.

Voedseluitdeling, toen en nu.

1.1.2 16e eeuw

Lokale overheden namen vanaf de 16e eeuw meer verantwoordelijkheid, met het invoeren van sociale wetgeving. Het idee ontstond dat armoede voorkomen diende te worden door betere zorg en beter onderwijs. Stedelijke armenfondsen werden opgericht, die de zorg voor armen op zich namen. Het gevolg was dat iedereen, in overeenstemming met zijn mogelijkheden, aan het werk moest. Wie geen mogelijkheden had, moest geschoold worden en iedereen die zich onterecht als 'ziek' voordeed werd streng gestraft. De grondlegger van deze ideeën was Vives (1492-1540). Volgens hem was niemand werkonbekwaam en konden bijvoorbeeld blinden in hun levensonderhoud voorzien door rieten mandjes te vlechten. Weeskinderen konden dan assisteren bij begrafenissen en daarnaast een vak leren, zoals bakker of kleermaker. Voor psychische problemen was in deze tijd nog steeds weinig aandacht, 'gekken' werden opgesloten in een cel.

1.1.3 17e en 18e eeuw

In deze periode neemt Nederland een toppositie in wat betreft **charitas**: rijken die geven aan de armen. Deze vorm van **herverdeling** is overgenomen door de overheid en het belastingstelsel van nu; de rijken betalen meer belasting zodat behoeftigen financiële ruimte krijgen. Denk bijvoorbeeld aan zorgtoeslag en huurtoeslag. Onder invloed van de **Verlichting**, een cultuurfilosofische, intellectuele stroming in de 18e eeuw, voltrok zich de eerste psychiatrische revolutie. Psychiatrische patiënten werden verlost van hun boeien waarmee ze vastgeketend zaten en kregen therapie.

1.1.4 Begin 19e eeuw

In de 19e eeuw blijft de zorg aan kwetsbare mensen in handen van de middenklasse, kerken en sociale bewegingen. Deze zorg heeft een bevoogdend karakter en veelal als doel 'onmaatschappelijkheidsbestrijding'. Er is nog nauwelijks sprake van professioneel sociaal werk. De zorg aan kwetsbare mensen is lang in handen gebleven van particuliere levensbeschouwelijke organisaties, die hierin geen belangrijke maatschappelijke rol voor de overheid zagen. De kerk bepaalde bijvoorbeeld hoe mensen zich moesten gedragen om hulp te ontvangen. De overheid maakte wel sociale wetten. De Armenwet van 1854 bepaalde dat armenzorg geen directe verantwoordelijkheid moet zijn van de overheid, maar in handen moet zijn van particulieren. Hierdoor waren lokale overheden dan ook beperkt in hun mogelijkheden om zorg te verlenen aan hun stadsburgers.

1.1.5 Eind 19e eeuw

Vanaf 1870 legt men de nadruk op onderzoek, persoonlijke begeleiding en werkbegeleiding van de armen. Deze benadering ging de strijd aan met de systeemloze liefdadigheid. Nieuwe werksoorten ontstaan, zoals onderwijs en opvang voor doven en blinden, werkverschaffing, reclassering, kinderopvang, de eerste vormen van verslavingszorg, wijkverpleging, psychiatrie en de zorg aan mensen met een verstandelijke beperking. In 1899 wordt het mogelijk een tweejarige opleiding te volgen voor 'sociale arbeid' met als specialisaties kindbescherming, armenzorg, woningwerk, volksontwikkeling en jeugdwerk. Hierin ligt de basis voor de sociale opleidingen die we nu kennen en dit markeerde het begin van de professionalisering van sociaal-cultureel werk. Eind 19e eeuw komen er ook diverse wetten die kinderen aangaan, zoals de schoolplicht en leerplichtwet die kinderen

uit het arbeidsproces halen. Daarnaast ontstaan in deze periode de eerste buurthuizen in Nederland. Deze hebben dan nog als doel ongeschoolde burgers cultureel op te voeden.

1.1.6 Begin 20e eeuw

Begin 20e eeuw wordt sociaal werk verder geprofessionaliseerd. Volks-, buurt- en clubhuiswerk en opbouworganisaties ontstaan. Typerend voor deze periode is de bevoogdende houding van veel sociaal-cultureel werkers. Vooral ten aanzien van onmaatschappelijk gedrag. Toch zijn er ook sociaal-cultureel werkers die zien dat deze houding niet tot het gewenste resultaat leidt en de nadruk leggen op 'begeleide zelfontplooiing'. **Social casework** ontstaat: methoden, gehanteerd door sociaal werkers, waarbij het individu met zijn persoonlijke problemen centraal komt te staan. Uitgangspunt daarbij was de zelfstandigheid van de cliënt; de sociaal-cultureel werker gaat naast de cliënt staan in plaats van boven hem. Religieuze organisaties zien social casework als bedreiging, het 'zelfbeschikkingsrecht' van de cliënt staat in contrast met het religieus 'missiewerk'. Gaandeweg dringt het besef door dat het welzijn van burgers en de welvaart ook een verantwoordelijkheid van de overheid is, ingegeven door de crisis van de jaren 30 en de Tweede Wereldoorlog. In de loop van de 20e eeuw breidt het buurthuiswerk zich uit, er ontstaan meer buurthuizen in steden en dorpen en het doel verschuift langzaam van volksopvoeding en onmaatschappelijkheidsbestrijding naar emancipatie en de mogelijkheid tot ontspanning.

1.1.7 1945-1965

In deze periode begint de landelijke overheid het gehele sociale werk- en welzijnsbestel financieel te ondersteunen. Nederlanders waren na de Tweede Wereldoorlog toe aan bestaanszekerheid: aan een overheid die mensen kon beschermen, tegen armoede en ander persoonlijk leed. In de jaren na de oorlog begon de opbouw van een verzorgingsstaat. Binnen een **verzorgingsstaat** is het welzijn van de burgers de verantwoordelijkheid van de overheid. De overheid realiseert dit door specifieke wet- en regelgeving en de inzet van financiële middelen op het gebied van gezondheidszorg, werkgelegenheid, sociale zekerheid en onderwijs. Zo werd in 1957 het staatspensioen (AOW) ingevoerd en vanaf 1965 garandeert de overheid met de invoering van de Algemene bijstandswet, een **bestaansminimum**: alle burgers moeten financieel kunnen rondkomen en

voldoende voedsel hebben om van te leven. Dit stelt kwetsbare groepen in staat zich te emanciperen, zoals financiële onafhankelijkheid bereiken en een opleiding volgen. Na de Tweede Wereldoorlog werd bovendien gevreesd voor maatschappelijke verwildering van de jeugd. Daarom besloot de overheid het buurthuiswerk te stimuleren via subsidieregelingen. Naast ontspanning- en ontmoetingsactiviteiten werd samenlevingsopbouw een steeds belangrijker doel binnen buurthuizen.

‘Een verzorgingsstaat verzorgt de burgers van wieg tot graf.’

1.1.8 1965-1990

In 1966 en 1968 voert de overheid de Wet op de Arbeidsongeschiktheid (WAO) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) in. Hierdoor komt er een einde aan ‘liefdadigheid’ als bron voor de ondersteuning aan kwetsbare mensen. Burgers werden zelfbewuster door het toenemen van de welvaart en de individualisering. Zij zien de toegang tot voorzieningen ondertussen als een vanzelfsprekend recht. Maar in de jaren 70 komt aan het licht dat een verzorgingsstaat onbetaalbaar is bij een economische teruggang. In 1974 verschijnt de ‘Knelpuntnota’ waarin staat dat er sprake is van een onbeheerste groei van regelingen, voorzieningen, activiteiten en subsidies op welvaartsterrein. De verzorgingsstaat komt onder vuur te liggen. Burgers moeten voortaan meer betrokken worden bij de zorg voor elkaar, organisaties worden samengevoegd en sociaal-cultureel werkers moeten burgers minder afhankelijk maken van ondersteuning en een meer afwachtende houding aannemen.

1.1.9 Eind 20e eeuw

Eind jaren 90 komt de **vermaatschappelijking** op gang. Mensen met een beperking krijgen een eigen zinvolle plek in de samenleving. Ze moeten in de wijk professionele zorg krijgen en niet meer binnen instellingen. Termen als empowerment, vraaggerichtheid en zelfsturing doen hun intrede. De focus ligt op potenties in plaats van beperkingen. Maar deze vermaatschappelijking en de eerder genomen maatregelen hebben grote gevolgen voor de sociale verbanden in de samenleving. Mensen met psychische problemen komen op straat te staan. Daarbij neemt het aantal gezinsproblemen toe en zijn er meer vereenzaamde mensen. Sociaal-cultureel werkers moeten, in tegenstelling tot wat hen eerder werd opgelegd, weer **outreaching** gaan werken: de sociaal-cultureel werker stapt weer op buurtbewoners af. De bemoeizorg en de 'erop af'-aanpak ontstaan. Mensen die vinden dat ze zelf geen hulp nodig hebben of de weg naar sociaal werk niet kennen, moeten weer in beeld komen. Sociaal-cultureel werkers moeten de ruimte krijgen om te handelen in het directe contact met mensen, zonder beperkt te worden door protocollen of regels.

1.1.10 Tot 2015

Tot het jaar 2000 zijn de zorgkosten van de verzorgingsstaat, met bezuinigingsmaatregelen, op te brengen. Vanaf dat jaar vindt er echter een kostenstijging plaats, mede veroorzaakt door de vergrijzing. Er zijn in verhouding meer ouderen die een groter beroep doen op zorg. Ook maakt de verzorgingsstaat burgers afhankelijk. Mensen zorgen nog steeds niet voor elkaar, maar schuiven dit af op de overheid. Bovendien zorgt de economische crisis van 2008 ervoor dat de welvaart afneemt. Als alles zou blijven zoals het was, zou de verzorgingsstaat onbetaalbaar worden. Het sociale beleid omvat vanaf dan: zelfredzaamheid en actief burgerschap bevorderen en daarmee de participatie vergroten. Dit beleid, Welzijn Nieuwe Stijl genoemd, heeft gevolgen voor de beroepshouding van sociaal-cultureel werkers. De eigen kracht en zelfregie van de cliënt staan centraal, men moet integraal gaan werken, maatwerk leveren en het netwerk van de cliënt betrekken bij de ondersteuning.